

Anketa – stavovi osoba starijih od 65 godina

U okviru projekta „Savjetovalište za zdravo i aktivno starenje“ finansirano od strane Ministarstva finansija i socijalnog staranja Vlade Crne Gore, NVU Invictus i NVO Crnogorska iskra Berane sprovele su anketu među osobama starijim od 65 godina na teritoriji opština Berane, Andrijevica i Petnjica u cilju procjena kvaliteta socijalne i zdravstvene zaštite i uključenosti u društvenu zajednicu korisnika starije životne dobi.

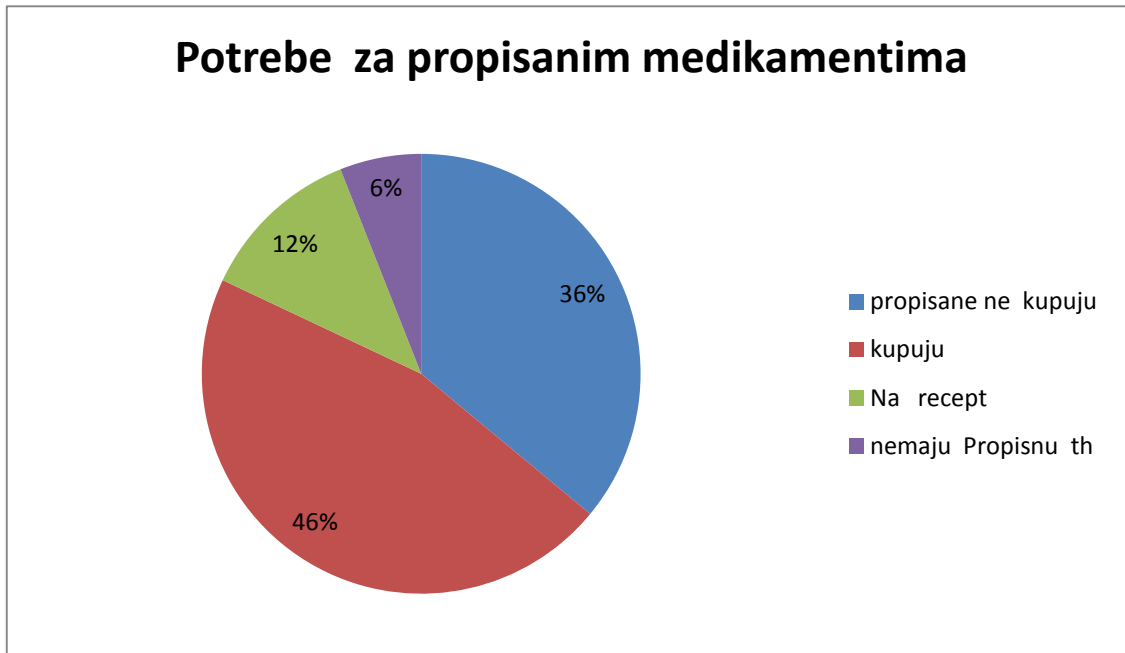
U istraživanju realizovanom tokom jula i avgusta 2022 godine, korišćen je poseban anketni upitnik za prikupljanje podataka, koji se sastojao od 35 raznovrsnih pitanja, koja se tiču životnih okolnosti i aktuelne ekonomske situacije u kojoj se ispitanici/ce nalaze, kao i ličnog odnosa koji imaju sa članovima porodice, uključujući i pitanja koja se tiču finansijskih primanja, zdravstvenog stanja, socijalnih prava i uključenosti u društvenu zajednicu. Za pitanja su ponuđeni mogući odgovori, a kod pitanja koja su usmjerena na samoprocjenu životnih situacije korišćena je petostepena skala Likertovog tipa koja omogućava da se sazna stepen slaganja, odnosno neslaganja ispitanika/ca sa nekom tvrdnjom, tj. stav prema nekoj tvrdnji, od apsolutno pozitivnog prema apsolutno negativnom.

Ispitanici/ce su sami popunjavali upitnik, uz dodatna objašnjenja koja su im na njihov zahtev pružali anketari. U drugoj fazi istraživanja, prikupljeni podaci su selektovani i statistički obrađeni, a nakon toga uslijedila je analiza i interpretacija podataka, čiji su rezultati prezentovani u nastavku:

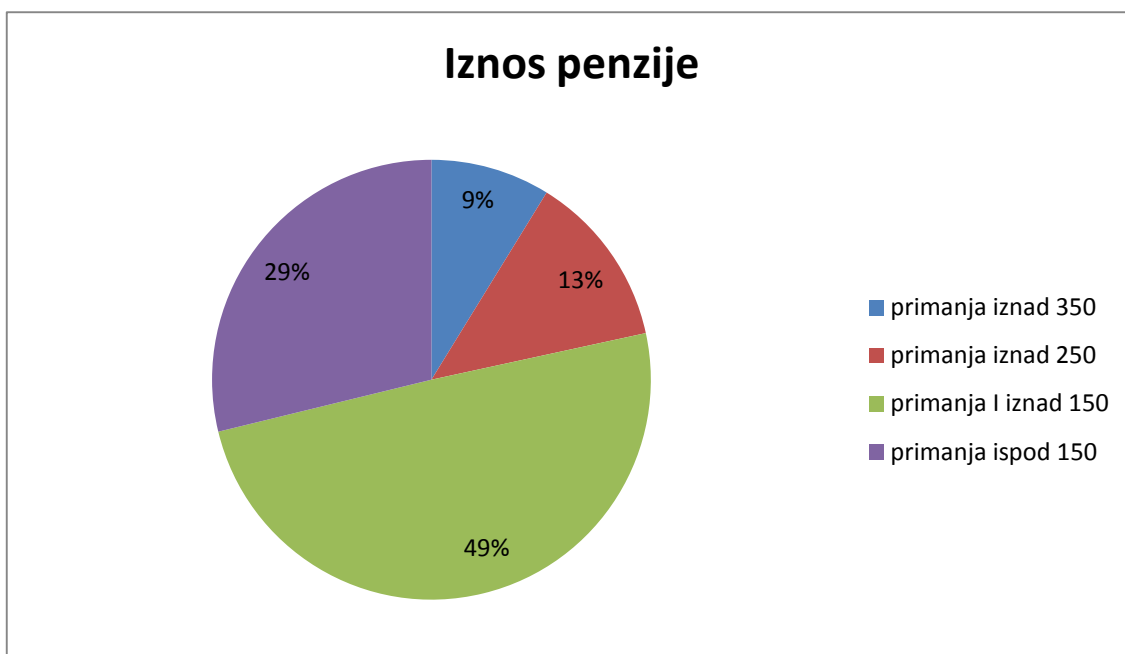
- Nivo kvaliteta života većine starijih osoba nije na zadovoljavajućem nivou:

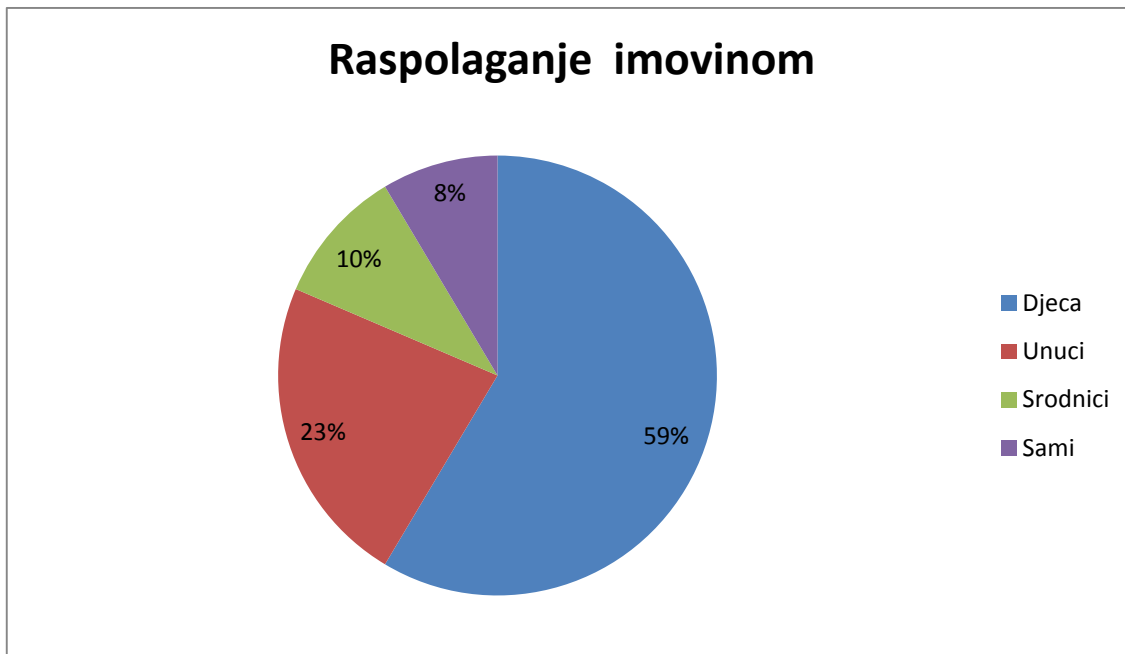
- Većina starijih osoba je narušenog zdravlja i nema dovoljno sredstava za lijekove:

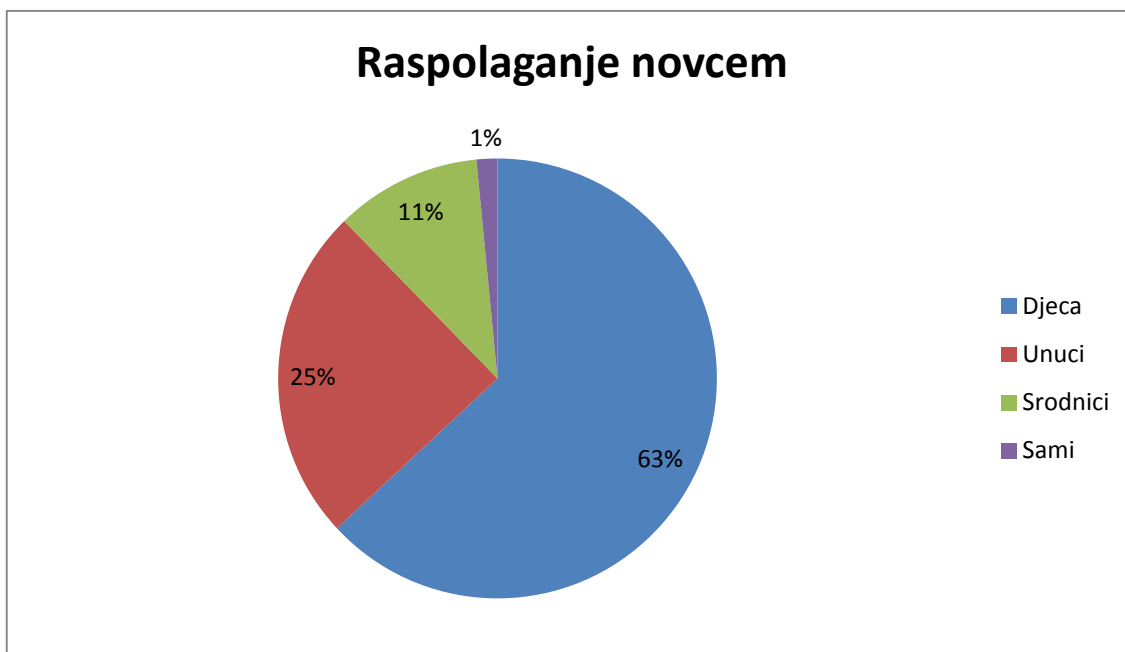
- Većina starijih osoba ima loš ekonomski položaj i minimalne penzije

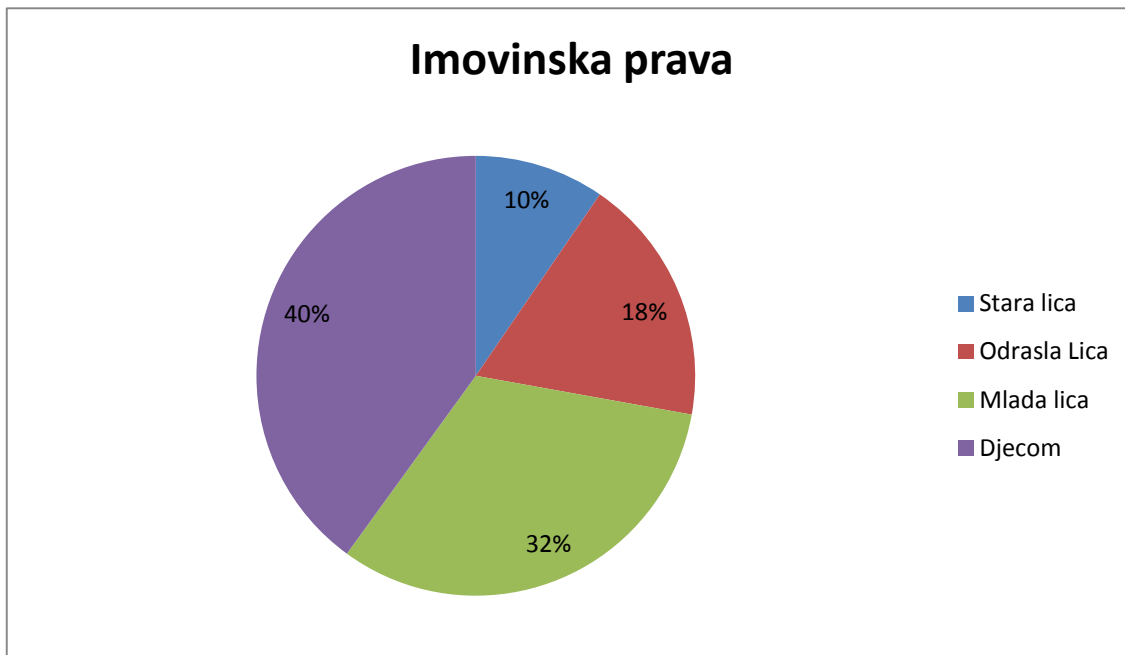
- Evidentan je model samožrtvovanja starijih osoba za djecu i potomke:

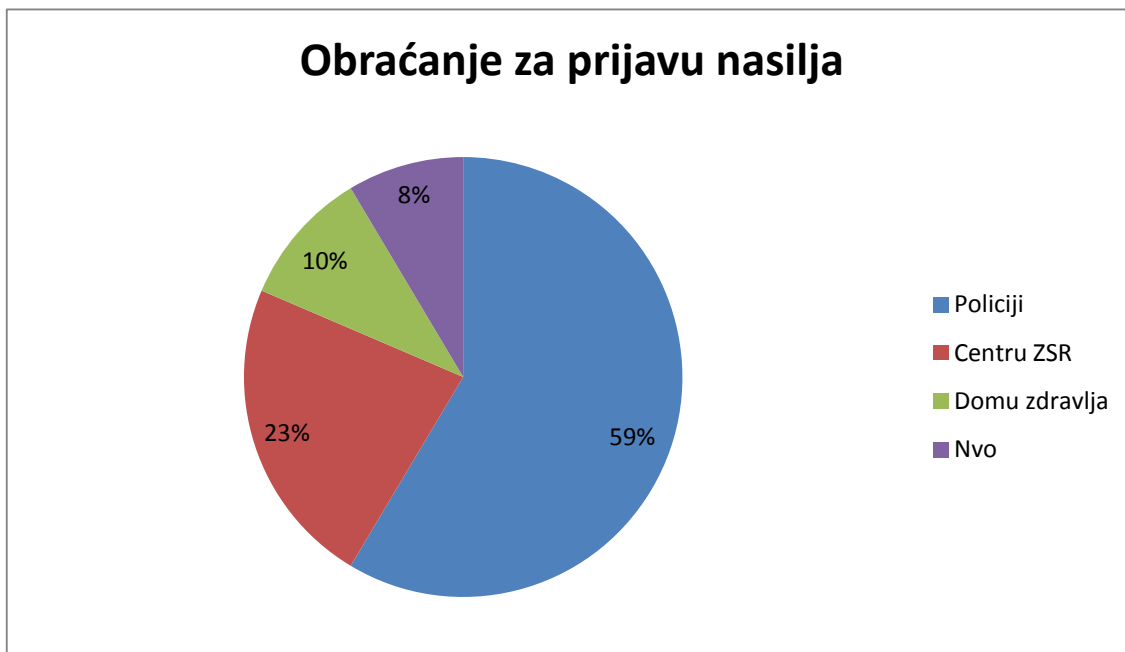
- Starije osobe dopuštaju da njihovim novcem raspolažu njihovi potomci i njima bliska lica:

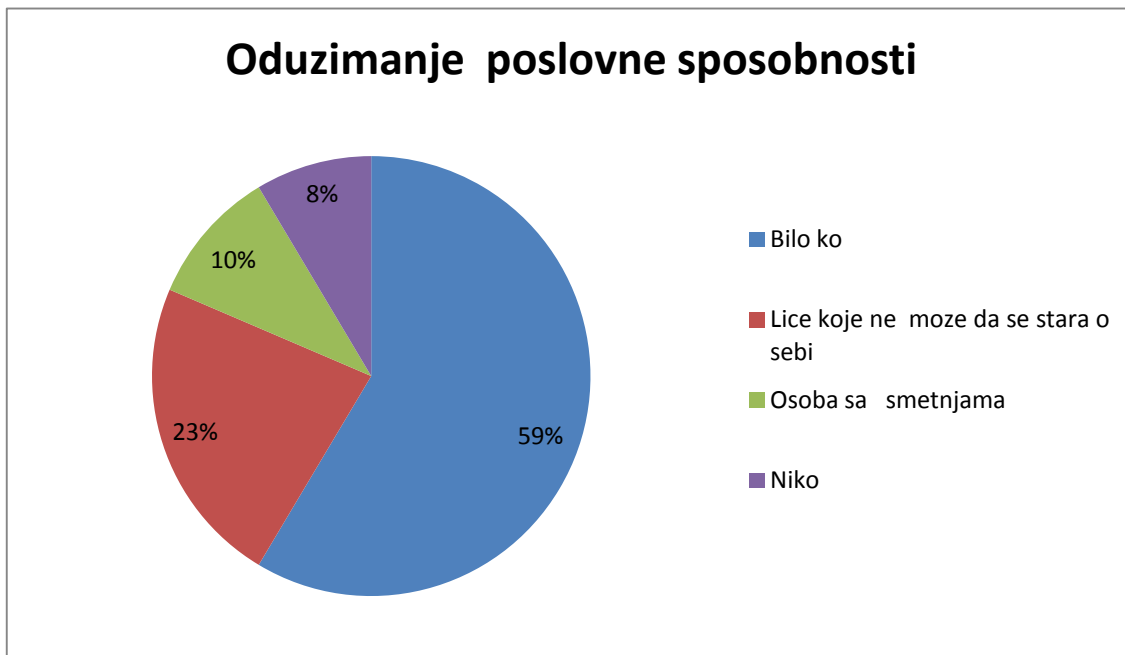
- U ostvarivanju i zaštiti imovinskih prava starije osobe se prvenstveno rukovode interesima svojih potomaka:

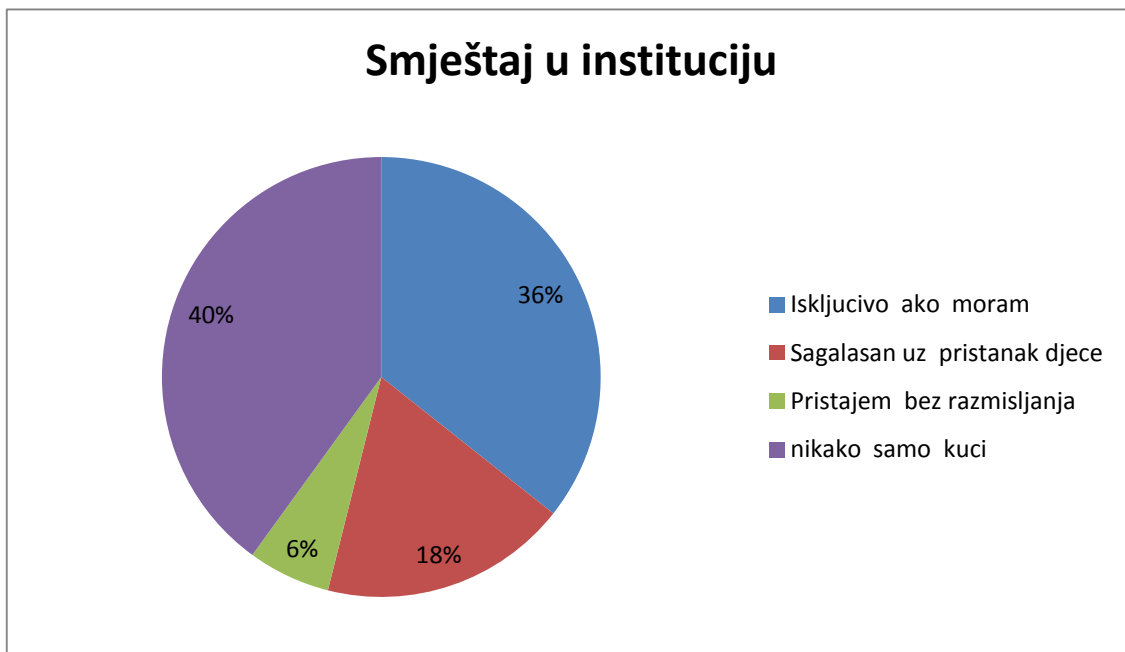
- Starije osobe ne prepoznaju nasilje i nisu dovoljno upoznate sa svojim pravima:

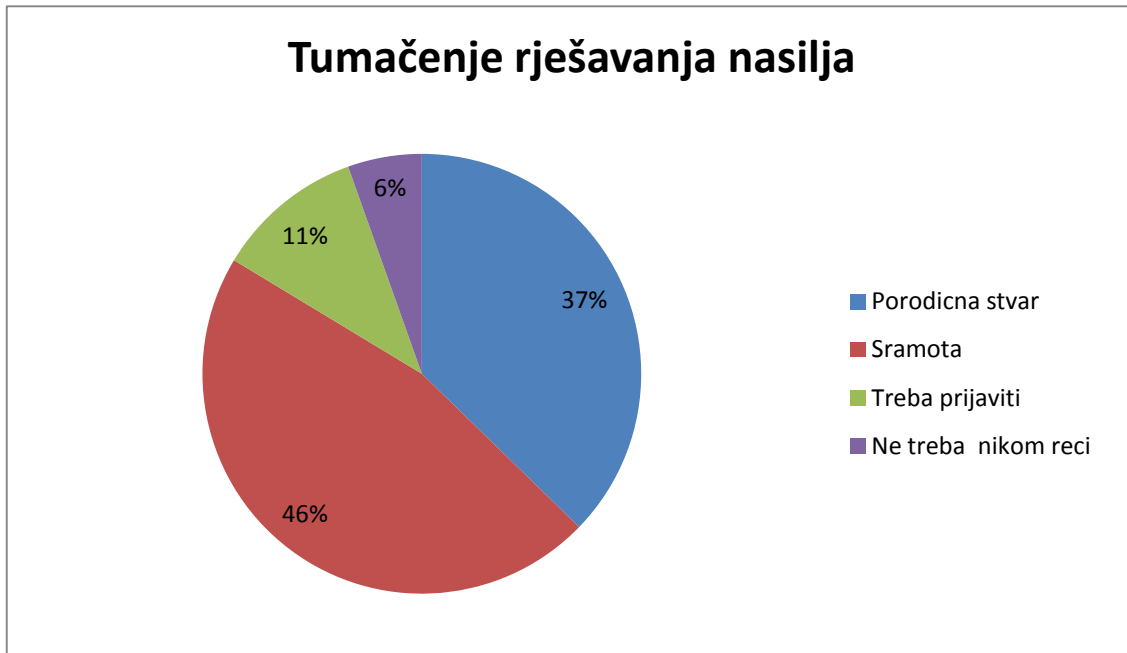
- Mjera lišenja poslovne sposobnosti od strane lica 65 + se nedovoljno razumije, a razlozi za lišenje poslovne sposobnosti tumače se veoma široko:

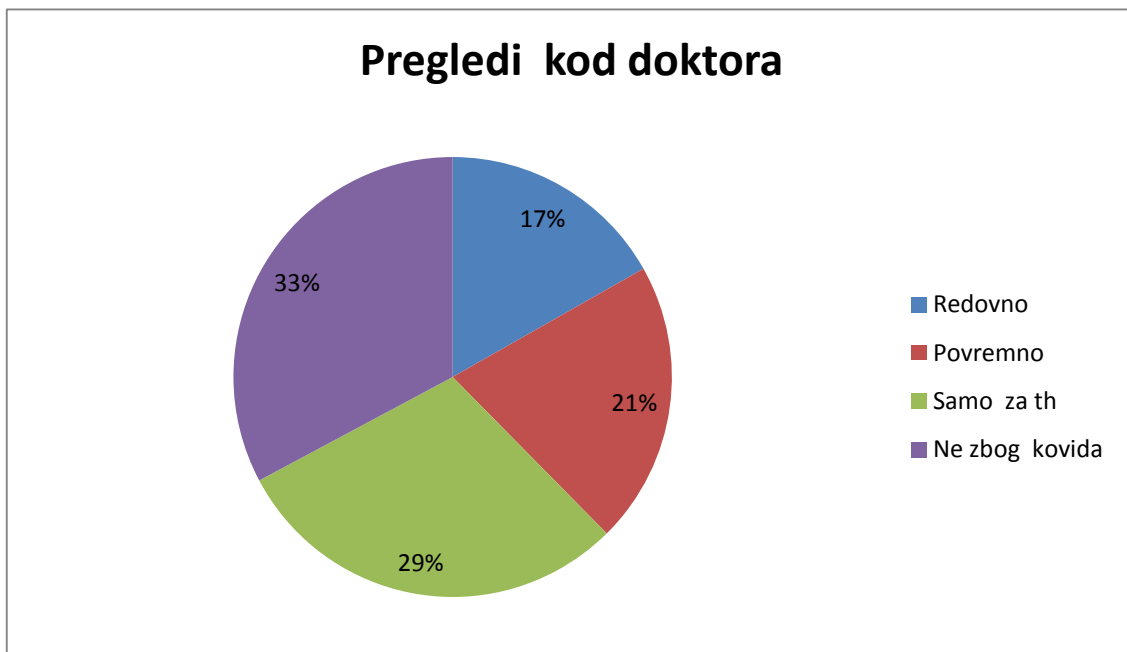
- Za sebe smatraju da je najbolje rješenje da ostanu kući:

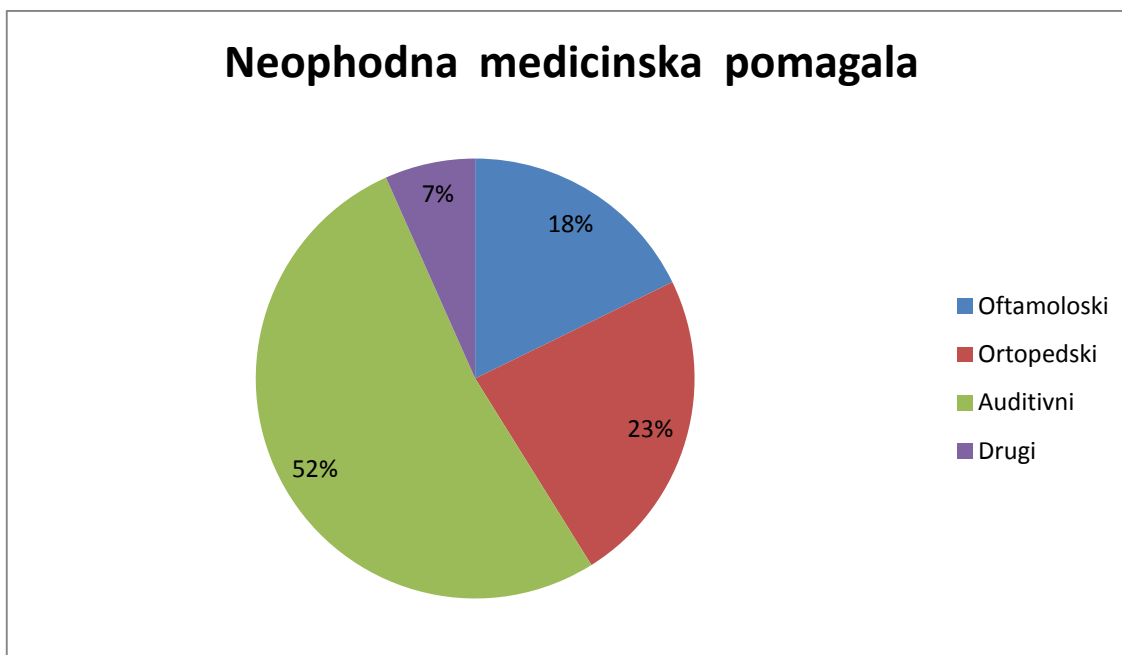
- Nasilje se tumači kao sramota, što povećava broj neprijavljenih slučajeva:

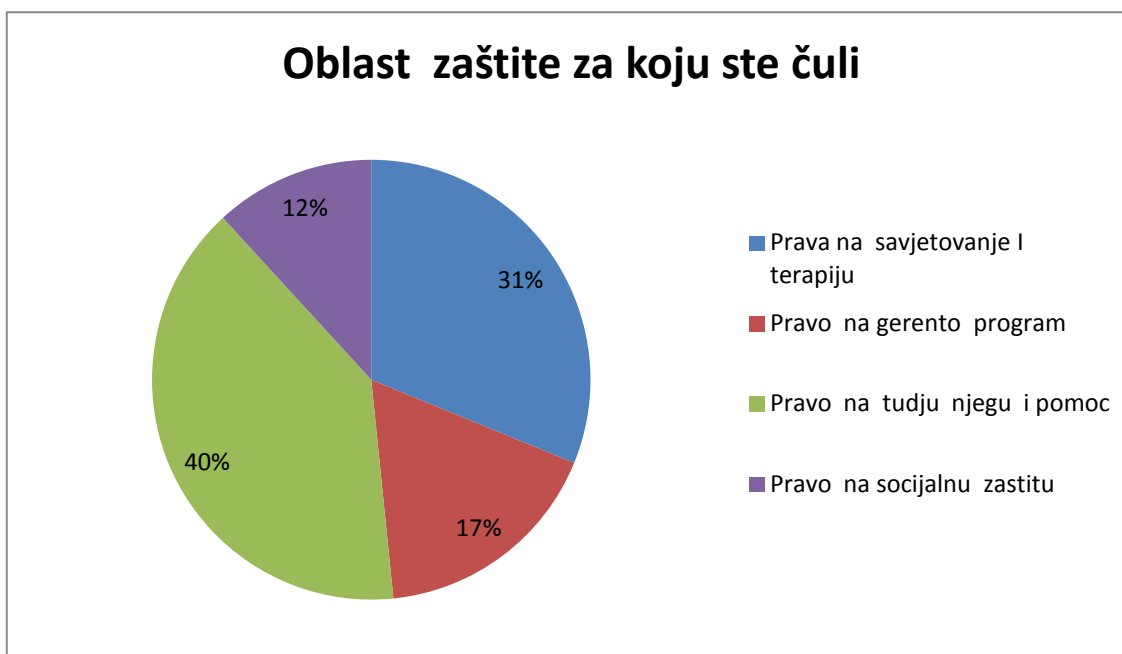
- Rizik od neupućene zdravstvene pomoći je na velikom nivou zbog straha od COVID infekcije:

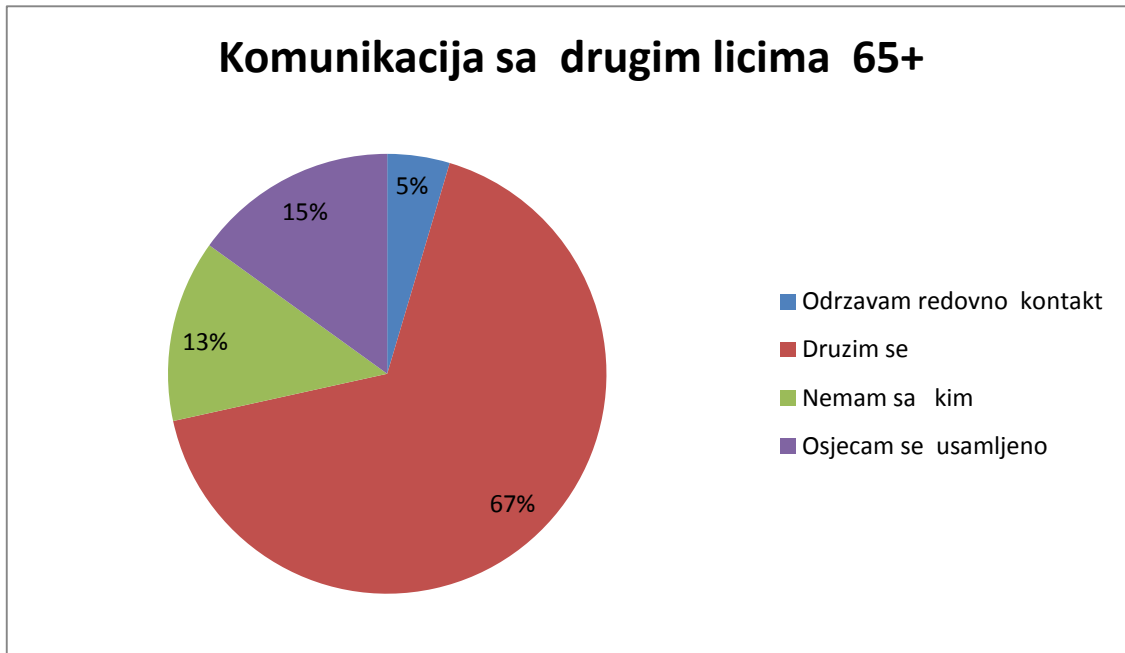
- Nemogućnost kupovine nekog medicinskog pomagala:

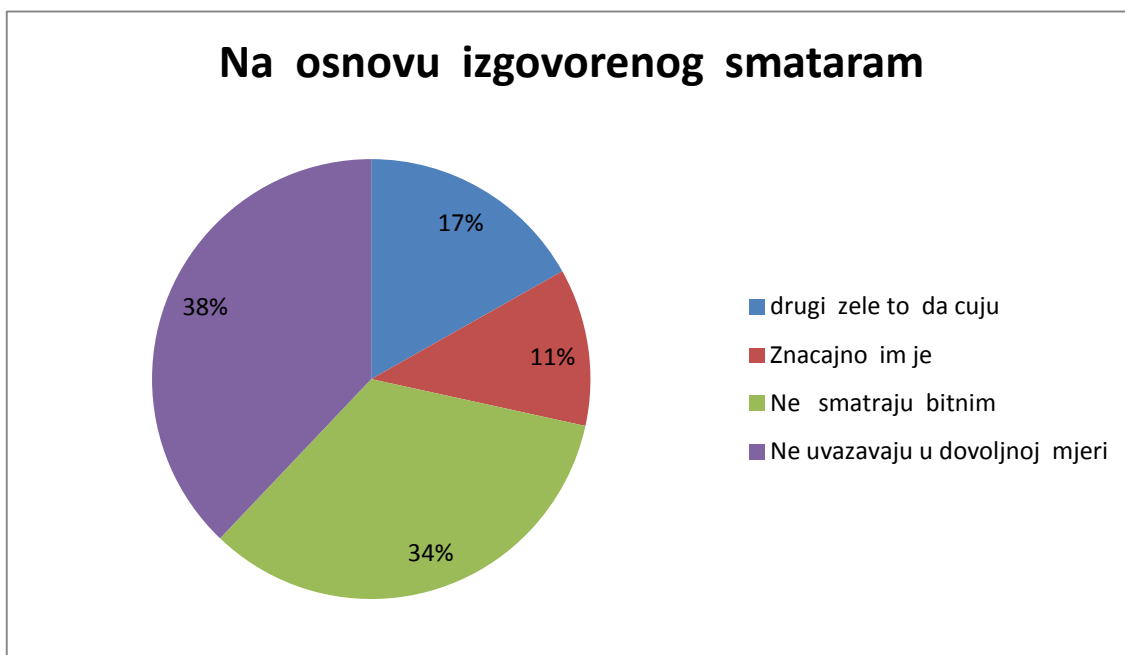
- Nedovoljna upućenost i informisanost o pravima iz oblasti socijalne zaštite:

- Nemogućnost ostvarivanja komunikacije usljed čega se često osjećaju usamljeno:

- Društvenu aktivnost označavaju kao nedovoljno uvažavanje iskustva i znanja od strane drugih:

Od ukupnog broja ispitanika najveći broj ima završenu osnovnu i srednju školu, a najmanji broj ima magistraturu ili doktorat. Kada je u pitanju bračno stanje, najzastupljeniji su udovci/udovice, a najmanje zastupljeni su rastavljeni ispitanici. U pogledu broja djece, najzastupljeniji su ispitanici/ce sa dva djeteta, a najmanje zastupljeni oni/one sa više od četiri djeteta. Najveći broj ispitanika živi sam/sama u sopstvenom stanom domaćinstvu /kući nešto manji broj sa suprugom u sopstvenom domu, zatim sa porodicom sina i njegovom porodicom.

Ekonomski status ispitanika/ca sagledan je pomoću nekoliko indikatora: izvor prihoda za izdržavanje, postojanje ušteđevine, svojina na nepokretnim i pokretnim stvarima, kao i procjena ekonomskih prilika od strane samih ispitanika/ca. Prema odgovorima ispitanika/ca, oni se najčešće izdržavaju od zarađene penzije, zatim od starosne penzije, nešto manje od porodične penzije. Između muškaraca i žena postoje razlike po pitanju izdržavanja, jer je veći procenat žena koje se izdržavaju od naslijeđene penzije, a u najmanjoj mjeri od drugih prihoda i poljoprivredne penzije. Ispitanici/ce nijesu bili u prilici da sebi priušte odmor, a po dobijenim podacima oskudijevaju i u osnovnim potrebama. Što se tiče socijalnih usluga u zajednici, po procjeni anketiranih lica, neophodno je uvođenje novih i jačanje postojećih.

Anketa je potvrdila pretpostvke da proces starenja stanovništva sa sobom nosi niz društveno-ekonomskih, zdravstvenih, kulturnih i naučnih posledica i potrebu da se takvi izazovi pretvore u mogućnosti. Naša država, kao i lokalne samouprave Berana, Andrijevice i Petnjice trebaju da prilagode svoje politike, ekonomije, zdravstvene i socijalne usluge potrebama starijih osoba, kako bi im se obezbijedila kvalitetna njega, siguran prihod i pristup dobrima, veća inkluzija i uključivanje starijih u sve sfere društva. Anketa potvrđuje da suočeni sa globalnim demografskim starenjem, i mi kao društvo treba da odgovorimo na brojna pitanja, od kojih su najvažnija kako osigurati poštovanje ljudskih prava starijih, pravo na sigurnost prihoda u starosti, pravo na adekvatan pristup zdravstvenim i socijalnim uslugama, pravo na slobodu izbora, pravo na dostojanstven i bezbjedan život i pravo na rad.

Istraživanje i dobijeni podaci predstavljaju doprinos NVU Invictus i NVO Crnogorska iskra izgradnji društva za sve generacije i oruđe da se utiče na donosiocima odluka da se problemi starijih osoba prepoznaju, kao i da se spriječi finansijsko/ekonomsko zlostavljanje starijih, kao i da se zadovolje potrebe starih uključivanjem u društvenu zajednicu, što je moguće postići isključivo kroz donošenje strateških dokumenata i usvajanjem i dosljednim sprovođenjem Lokalnog akcionog plana za osobe 65+, koji bi bio kompatibilan sa Strategijom razvoja sistema socijalne zaštite na državnom nivou. Lokalni plan u skladu sa Strategijom treba da se zasniva na principima da se starenje sagledava kao aktivno, produktivno, zdravo i pozitivno, da se starenju i starosti pristupa kroz podržavanje potencijala starijih da vode kvalitetan život i doprinose društvu u mjeri svojih mogućnosti i potreba, kao i da se stariji percipiraju kao resurs za društveni i ekonomski razvoj.